

УДК 632.4:633.34

ПАРАЗИТУВАННЯ ГРИБІВ *SCLEROTINIA SCLEROTIORUM* (LIB.) DE BARY ТА *BOTRYOTINIA FUEKELIANA* (DE BARY) WHETZEL. НА РОСЛИНАХ НУТУ

М.Й. Піковський, М.М. Кирик

Національний університет біоресурсів і природокористування України

В умовах України нут є однією з найбільш перспективних зернобобових культур. Водночас розширення його посівних площ, а також отримання високих і стабільних урожаїв стримується низкою чинників. Серед останніх є хвороби, які призводять до недобору урожаю насіння та погіршення його якості. У багатьох країнах світу, де культивується нут одними із фітопатологічних проблем є біла та сіра гнилі, які викликаються відповідно грибами *Sclerotinia sclerotiorum* (Lib.) de Bary та *Botryotinia fuckeliana* (de Bary) Whetzel. Як засвідчує аналіз наукової літератури, патології нуту в Україні вивчені недостатньо. Метою наших досліджень було встановити особливості розвитку білої та сірої гнилей нуту. Експерименти проводили на дослідному полі кафедри фітопатології ім. акад. В.Ф. Пересипкіна в умовах відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України “Агрономічна дослідна станція” протягом 2011-2016рр. Відібрані рослинні зразки аналізували у проблемній науково-дослідній лабораторії “Мікології і фітопатології” кафедри фітопатології.

У результаті проведеного моніторингу рослин нуту нами встановлено, що за роки досліджень біла гниль була поширеною у вегетаційний період 2014 року. При цьому кількість уражених рослин становила 5 %. Її симптоми проявлялися під час формування бобів. Зовні, уражені рослини мали хлоротичний відтінок та втрачали тургор. Більш детальний аналіз дозволив виявити на уражених стеблах і пагонах мокрі плями, що у вологих умовах вкривалися білою ватоподібною грибноцею. У сухих умовах хворі ділянки підсихали та знебарвлювалися. Ураження рослин нуту білою гниллю призводило до їх загибелі.

Масові спалахи сірої гнилі нуту відмічено протягом декількох років: у 2011 році – поширення хвороби у передзбиральний період становило 83 %, у 2012 р – 75 %, у 2013 р. – 56 % та в 2014 р. – 78 %. Перші симптоми хвороби ми спостерігали на квітках, які буріли, набували коричневого забарвлення та вкривалися сірим нальотом. У подальшому значна їх кількість обпадала. На уражених стеблах утворювалися некрози, що також вкривалися сірим нальотом. Рослини із стебловою формою проявлення сірої гнилі відмирили та засихали. Ураження бобів нуту ботрітіозом у наших дослідженнях призводило до виникнення на їх поверхні знебарвлених ділянок із рідким сірим нальотом, який з часом вкривав увесь біб.

Таким чином, біла та сіра гнилі нуту є шкідливими хворобами. Масові їх спалахи протягом шести років, свідчать про необхідність більш детального вивчення даних хвороб для розробки ефективних способів їх контролю.

УДК:633.11«324»:631.524

**ФОТОПЕРІОДИЧНА ЧУТЛИВІСТЬ ТА ЯРОВІЗАЦІЙНА ПОТРЕБА
СОРТІВ-ІННОВАЦІЙ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ МИРОНІВСЬКОЇ
СЕЛЕКЦІЇ.**

А.В.Пірич*

Миронівський інститут пшениці імені В.М.Ремесла

* - науковий керівник док. с/г наук, професор Г. М. Ковалишина

Стійкість озимої пшениці до стресових умов зимівлі пов'язана з швидкістю проходження та тривалістю етапів органогенезу рослин, що зумовлені в значній мірі впливом генетичних систем, які контролюють тривалість періоду яровизації (*Vrd*) та фотоперіодичну чутливість (*Ppd*). Неодноразово вітчизняні науковці відмічають важливість оцінки сортів саме за показниками, що контролюються цими генетичними системами, які впливають на адаптивність сорту.

Встановлено, що зниження чутливості до продовження дня і потреби у яровизації обумовлені наявністю домінантних алелей, а сильна реакція на фотоперіод і 50-60 добова потреба у яровизації характерна для генотипів з наявністю тільки рецесивних алелей кожної з вказаних систем.

Визначення фотоперіодичної чутливості та тривалості періоду яровизації у 12 новостворених сортів пшениці м'якої озимої проводили протягом весняно-літнього періоду 2016 року. Для вивчення фотоперіодичної чутливості проводили штучну яровизацію пророслого насіння протягом 60 діб, після чого 18 квітня висаджували проростки у вегетаційні посудини, які розміщували на відкритому майданчику. Скорочення фотоперіоду (12 годин) здійснювали шляхом закривання рослин ящиком з темної плівки. Для визначення яровизаційної потреби сортів пшениці м'якої озимої проводили весняний висів (14 квітня) з попередньою яровизацією пророслого насіння при температурі +1 °С протягом різних термінів (30-40-50-60 діб). За сорт-стандарт використовували сорт Миронівська 808.

Набір миронівських сортів за фотоперіодичною чутливістю можна розподілити на три групи: сильно-, середньо- та слабо чутливі. Сорти, які при скороченому фотоперіоді відреагували вірогідною затримкою вегетаційного періоду на 10-13 дні відносяться до першої групи (МІП Княжна, МІП Валенсія, Миронівська слава); 6-9 дні – до другої (Подольнка, МІП Вишиванка, Естафета миронівська, Вежа миронівська, Трудівниця миронівська, Грація миронівська),